

POSTANOWIENIE

Dnia 15 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Janiszewska

w sprawie z powództwa Syndyka masy upadłości W. sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w G.

przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej P. w G.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 15 października 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 14 lutego 2019 r., sygn. akt I AGa (...),

1. odrzuca skargę kasacyjną w zakresie zaskarżenia rozstrzygnięcia o oddaleniu apelacji Syndyka masy upadłości W. Spółki z o.o. w upadłości likwidacyjnej w G.,

2. w pozostałym zakresie odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Pozwana Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w G. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...), którym oddalono apelację skarżącej oraz powoda, Syndyka masy upadłości W. sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej, od wyroku Sądu Okręgowego w K., uwzględniającego częściowo powództwo Syndyka. Orzeczenie to zaskarżone zostało w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna to nadzwyczajny środek zaskarżenia o celu przede wszystkim publicznoprawnym. Celem tym jest zapewnienie jednolitości orzecznictwa oraz spójności i prawidłowości wykładni prawa. Realizacji powyższej funkcji służy uregulowana w art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. instytucja przysądu. Stosownie do ww. przepisów Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Podejmowanie odrębnej decyzji w przedmiocie przyjęcia skargi do rozpoznania ma również na celu realizację zasady szybkości postępowania oraz pozwala zaakcentować wysoce sformalizowany charakter postępowania przed Sądem Najwyższym, o czym świadczą określone wymagania konstrukcyjne skargi kasacyjnej.

Jako pierwszą przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem orzecznictwa przywołanie tej przesłanki wymaga poprawnego zidentyfikowania problemu, w tym odniesienia go do konkretnych przepisów. Konieczne jest także przedstawienie argumentów prowadzących do rozbieżnych ocen danego zagadnienia (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01). Podniesiony problem musi też charakteryzować się nowością; zagadnienie, które było już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, co do zasady traci ten walor (postanowienie Sądu Najwyższego z 19 marca 2012 r., II PK 294/11). Istotność problemu prawnego wyraża się natomiast w tym, że ma on znaczenie precedensowe dla rozstrzygania podobnych spraw lub rozwoju jurysprudencji (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 marca 2012 r., I CSK 496/11). Jednocześnie przedstawione Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne musi mieć konkretny związek z rozstrzygnięciem danej sprawy, to jest z zarzutami skargi oraz podstawą prawną i faktyczną zaskarżonego wyroku (postanowienie Sądu Najwyższego z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13). Przyjęcie skargi do rozpoznania ma bowiem na celu zarówno realizację interesu publicznego jak i ochronę praw prywatnych.

Dostrzeżone przez skarżącą zagadnienie prawne zostało ujęte w pytaniu o to, czy dług niepieniężny będący następstwem odstąpienia od umowy ma charakter oddawczy czy odbiorczy. Tak sformułowany problem jurydyczny nie ma bezpośredniego związku ze sprawą, toteż nie spełnia opisanych wyżej przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Skarżąca kwestionuje bowiem podstawy zasądzenia na rzecz powódki wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z rzeczy (art. 224 § 2 k.c. w zw. z art. 225 k.c.), a nie koszty demontażu czy wysyłki rzeczy; rozstrzygnięcie tej kwestii wymaga natomiast oceny innych okoliczności, niż wskazanie, która ze stron była zobowiązana do wydania (bądź odbioru) obiektu po odstąpieniu od umowy.

Istotą sporu było to, że z chwilą skutecznego odstąpienia od umowy skarżąca przestała być właścicielką kotłowni wykonanej przez powódkę. Skoro więc własność tej ruchomości wskutek odstąpienia wróciła do powódki, a strony na czas sporu nie ukształtowały umownie podstawy do korzystania z rzeczy, to pozwana, jako nieuprawniona do takiego korzystania, została obarczona obowiązkiem zapłaty wywodzonym z przepisów o roszczeniach uzupełniających. Nawet więc gdyby to powódka miała obowiązek na własny koszt zdemontować i odebrać kocioł grzewczy, którego wykonanie było zarzewiem sporu, to i tak nie zwalniałoby to pozwanej z obowiązku zapłaty za bezumowne korzystanie z tego kotła. Niestety, strony, mimo szeregu spornych między nimi okoliczności, istotnych dla wyników oceny prawnej, nie zdołały za pomocą dostępnych środków cywilnoprawnych rozwiązać lub choćby załagodzić zaistniałego konfliktu, co doprowadziło do poniesienia ryzyka skutków tej sytuacji przez stronę korzystającą z cudzej rzeczy po skutecznym odstąpieniu od umowy.

Teza o istnieniu zagadnienia prawnego pozostaje również w sprzeczności z jednoczesnym twierdzeniem skarżącej w dalszych motywach wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, że w zakresie dotyczącym m.in. zarzutu naruszenia art. 494 § 1 k.c., czyli w odniesieniu do tego samego problemu jurydycznego, skarga jest oczywiście uzasadniona. Połączenie przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. z oczywistą zasadnością skargi kasacyjnej jest bowiem możliwe tylko wówczas, gdy dotyczą one odmiennych podstaw kasacyjnych. Dana kwestia nie może však stanowić istotnego zagadnienia prawnego i jednocześnie nie pozostawiać żadnych

wątpliwości co do prawidłowego jej rozstrzygnięcia (post. Sądu Najwyższego z 9 stycznia 2012 r., III UK 60/11).

Co się tyczy drugiej z przywołanych przez skarżącą przyczyn przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, czyli wskazania na oczywistą zasadność skargi, to oparcie wniosku na tej przesłance wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie* sprzeczności przyjętej przez Sąd II instancji wykładni lub zastosowania prawa z brzmieniem przepisów lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji prawa. Wnoszący skargę powinien więc zawrzeć w uzasadnieniu wniosku wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się "oczywista zasadność" skargi i przedstawić odpowiednie argumenty (post. Sądu Najwyższego z 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Do przyjęcia skargi do rozpoznania na podstawie wskazanej przyczyny kasacyjnej nie jest wystarczające samo kwalifikowane naruszenie prawa przez Sąd II instancji. W art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. mowa jest bowiem o oczywistej zasadności skargi, a nie trafności zarzutu. Przytoczone przez skarżącego okoliczności powinny zatem jednoznacznie wskazywać na to, że w zasadniczym postępowaniu skarga kasacyjna zostanie rozstrzygnięta na korzyść strony, która ją wniosła (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2019 r., I CSK 768/18).

W niniejszej sprawie uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania w zakresie dotyczącym oczywistej zasadności skargi stanowi w istocie niemal dokładne powielenie argumentacji dotyczącej podstaw kasacyjnych. Wypada zauważyć, że uzasadnienie z art. 398⁴ § 2 k.p.c. oraz uzasadnienie skargi kasacyjnej (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.) stanowią niezależne, normatywnie wyodrębnione elementy konstrukcyjne tego środka zaskarżenia (por. post. SN z: 10 stycznia 2001 r., V CZ 189/02 oraz 23 stycznia 2008 r., II PK 278/07). Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ma podstawowe znaczenie na etapie oceny dokonywanej w ramach przedsądu; powinno ono bowiem wyjaśniać, dlaczego przedmiotem badania przez Sąd Najwyższy miałyby być skarga kasacyjna wywiedziona w sprawie, która została już rozpoznana i prawomocnie rozstrzygnięta przez Sądy powszechne.

Z kolei uzasadnienie podstaw kasacyjnych służy innemu celowi, w postaci dokonania merytorycznej oceny zasadności skargi, co do której uprzednio stwierdzone już zostały podstawy do jej przyjęcia. Analiza tego uzasadnienia może

być wprawdzie pomocna w rozważeniu, czy okoliczności sprawy świadczą o zaistnieniu skonkretyzowanych przez ustawodawcę przyczyn przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, jednak zasadniczy cel wywodów strony skarżącej jest w tym przypadku ukierunkowany na wyjaśnienie zaistnienia takich naruszeń przepisów prawa materialnego lub prawa procesowego, które uzasadniają wnioski skargi: o uchylenie zaskarżonego orzeczenia albo o jego uchylenie i stosowną do żądania strony zmianę.

Strona, powielając te same racje w obu ww. uzasadnieniach, mimo odmienności ich charakteru i celów, w istocie pozbawia się możliwości przedstawienia analizy, która miałaby siłę argumentacyjną przemawiającą za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania. Racje te są bowiem na etapie przedsądu badane wyłącznie z perspektywy oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, podczas gdy uzasadnienie podstaw kasacyjnych nie musi w ogóle świadczyć o oczywistej wadliwości dokonanej przez sąd II instancji wykładni lub stosowania prawa. Rozważenie uzasadnienia wniosku z art. 398⁴ § 2 k.p.c., przeprowadzone z punktu widzenia założeń i celu badania przyczyn przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, prowadzi do wniosku, że zawarta w tym uzasadnieniu argumentacja nie świadczy o oczywistej zasadności skargi.

W zakresie, w jakim skarżąca podnosiła oczywistą zasadność skargi w odniesieniu do tych samych kwestii, które stanowić miały jednocześnie istotne zagadnienie prawne, uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania dotknięte było opisaną już wyżej sprzecznością, podważającą tezę skarżącej o ewidentnych przyczynach wzruszenia zaskarżonego orzeczenia. O oczywistej wadliwości stanowiska Sądu Apelacyjnego, opartego w zasadniczej części na podzieleniu obszernej argumentacji Sądu I instancji, nie świadczą także dalsze wywody skarżącej, wspierające tezę, że roszczenie powódki nigdy nie powstało (zarzut naruszenia art. 494 k.c. w zw. z art. 560 § 2 k.c. w zw. z art. 638 k.c. i art. 454 k.c.), jak i że doszło do skutecznego potrącenia wierzytelności powódki z wierzytelnością przysługującą skarżącej (zarzut naruszenia art. 498 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c.), z jednoczesnym zastrzeżeniem pozwanej, że Sąd Apelacyjny błędnie ustalił wysokość wierzytelności powódki względem pozwanej (zarzut

naruszenia art. 224 § 2 k.c. w zw. z art. 225 k.c.), a działania powódki stanowiły nadużycie prawa (zarzut naruszenia art. 5 k.c.).

Wprawdzie skarżąca zastrzegła, że argumenty te są formułowane na wypadek nieskuteczności zasadniczego stanowiska dotyczącego przypisania obowiązku zwrotu rzeczy, lecz nie sposób pominąć, iż przedstawione racje przeczą tezie o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. To samo roszczenie nie może bowiem nie istnieć zarówno co do zasady, jak i wysokości, a jednocześnie zostać skutecznie umorzone przez potrącenie lub nie podlegać ochronie z uwagi na naruszenie kryteriów wskazanych w art. 5 k.c. Logicznie niemożliwe jest, by ta sama wierzytelność w sposób oczywisty, widoczny *prima facie*, nigdy nie powstała, a jednocześnie została skutecznie umorzona przez potrącenie czy błędnie obliczona co do wysokości. Brak również oczywistych podstaw do uznania, że dochodzenie żądania zapłaty było działaniem sprzecznym z zasadami współżycia społecznego.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, że w skardze kasacyjnej nie wykazano, by zachodziły przyczyny określone art. 398⁹ § 1 k.p.c., co uzasadniało odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Skarga kasacyjna podlegała odrzuceniu w części, w której zaskarżonym wyrokiem Sądu Apelacyjnego doszło do - korzystnego dla skarżącej - oddalenia apelacji powódki. W tym bowiem zakresie nie wystąpiła po stronie skarżącej przesłanka interesu prawnego (*gravamen*) w kwestionowaniu tego orzeczenia.

Z uwagi na powyższe na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji postanowienia.